Täysistunto

Tiistai 17.11.2026 klo 14.03—22.06

21. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vesilain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 84/2026 vp
Valiokunnan mietintö YmVM 13/2026 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 21. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Siellä on ensimmäisenä puheenvuoron pitäjänä edustaja Meriluoto.

Keskustelu

20.05 **Laura Meriluoto vas:** Arvoisa puhemies! Vesilain uudistus on välttämätöntä, mutta hallituksen valitsema toteutustapa on huono. Tällä lakiesityksellä ja nykyisillä resursseilla kaikkien nollavelvoitelaitosten kalatalouslupien läpikäymiseen menisi kymmeniä vuosia. Tämä ei vastaa kansainvälisiin luontositoumuksiimme eikä Suomen omaan tavoitteeseen pysäyttää luontokato vuoteen 2030 mennessä. Niin lakimuutosta valmistelleen työryhmän kuin valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden kriittiset huomiot ja hyvät parannusehdotukset jätettiin valiokunnassa harmillisesti ottamatta käyttöön.

Esitys tulee valmistella uudelleen siten, että sille asetetut tavoitteet voivat tosiasiallisesti toteutua, ja siten, että EU:n vesipuitedirektiivin velvoitteet ja ennallistamisasetuksen tavoitteet huomioidaan. Esityksen on puututtava ongelman juurisyyhyn eli vesilain mukaisten lupien liian vahvaan pysyvyyssuojaan. Toimenpiteiden kohtuullisuusvaatimus on poistettava, lakimuutoksen toimeenpanoa nopeutettava ja riittävät resurssit turvattava. Näin ollen ehdotan, että lakiehdotus hylätään ja että hyväksytään vastalauseen mukaiset lausumat.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Mikkonen, Krista.

20.07 **Krista Mikkonen vihr:** Arvoisa puhemies! Luontokato kiihtyy, ja kovaa vauhtia meidän luonnon monimuotoisuus hupenee. Hallituksen ohjelma ei ollut kovin luontomyönteinen, vaikka siinä sinänsä on kirjattu tavoite luontokadon pysäyttämiseksi ja myös luontopositiivisuudesta, mutta todellisuudessa ne keinot, mitä siellä tähän esitettiin, jäävät hyvin, hyvin vajaiksi. Oikeastaan ainoa semmoinen positiivinen asia siellä oli kirjaus tästä virtavesien suojelusta ja virtavesien vapauttamisesta. Tämän lakiesityksen piti nyt olla se, jolla nämä toimet olisi tehty. Elikkä aivan kuten hallitusohjelmassa on kirjattu, tarkoitus oli, että ”nykyaikaiset kalatalousvelvoitteet toteutetaan myös pienten patojen osalta ja hallitus päivittää vesilakia siten, että vanhojen vesilupien päivityksen lisäksi niin sanotuille

nollavelvoitelaitoksille voidaan asettaa kalatalousvelvoitteita". "Lisäksi hallitus vastaa vesipuitedirektiivin vaatimuksiin kansallisella lainsäädännöllä ja sujuvoittaa kalatiehankkeiden etenemistä ja mahdollistaa kokeiluja ja pilotointeja vesistöissä."

Mutta valitettavasti tällä lakiesityksellä nyt ei todellakaan näitä luvattuja toimia tehdä, ja tämä ei toteuta hallitusohjelman tavoitteita. Päinvastoin tällä nyt taas betonoidaan sitä nykytilaa näiden pienten laitosten osalta niin, että kun oli ajatus siitä, että saisimme todellakin näitä patoja purettua ja saisimme näille nollavelvoitelaitoksille tehtyä kalatiet tai purkaa ne — ne ovat usein niin pieniä, että se on oikeastaan se fiksuin ratkaisu — niin tällähän ei sitä toteuteta. Eikä tällä päästä siihen jo vuonna 2012 hyväksyttyyn kalatiestrategiaan, jossa korostetaan nimenomaisesti sitä, että tehokas tapa on kalojen luontaisen lisääntymiskierron mahdollistaminen, eivät suinkaan istutukset, jotka tällä lakiesityksellä nyt kuitenkin nostetaan yhdenvertaiseksi vaihtoehdoksi.

Sen takia kannatan tuota edustaja Meriluodon tekemää hylkäysehdotusta ja näitä vastalauseen mukaisia lausumaehdotuksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Elo.

20.09 **Tiina Elo vihr:** Arvoisa puhemies! Vesivoiman aiheuttama vaelluskalakantojen häviäminen ja ahdinko on yksi Suomen historian suurista epäonnistumisista ja todellinen katastrofi luonnolle. Viime vuosina on toki nähty joitain onnistumisia, kun vaelluskaloja on saatu palautettua vesistöihin, mutta työ virtavesiluonnon elvyttämiseksi etenee aivan liian hitaasti, ja tällä hetkellä noin puolella kaikista vesivoimaloista ei ole lainkaan kalatalousvelvoitteita.

Vesilain uudistus on siis välttämätön, mutta tämä hallituksen valitsema toteutustapa on valitettavasti valtava pettymys ja vesittää koko lain tarkoituksen. Tämän esityksen perusongelma on, että kalatalousvelvoitteita ei uloteta pieniin voimaloihin vaan tyydytään ainoastaan avaamaan siihen mahdollisuus. Kohtuullisuusvaatimuksen vuoksi pienet voimalat rajautuvat käytännössä ulos aidosti vaikuttavien velvoitteiden piiristä. Luonnonsuojeluliiton arvion mukaan lähes 150 voimalaa jää edelleen velvoitteiden ulkopuolelle. Tämä ei todella täytä sitä tavoitetta, miksi tätä lakia on lähdetty tekemään. Lisäksi tällä lailla ja nykyisillä resursseilla kaikkien nollavelvoitelaitosten läpikäymiseen menisi jopa kymmeniä vuosia. Hallitus itse olettaa, että elinvoimakeskukset panevat vireille korkeintaan muutamia hankkeita vuodessa, ja tämä ei vastaa mitenkään Suomen omaa tavoitetta pysäyttää luontokato vuoteen 2030 mennessä.

Arvoisa puhemies! Niin sanottujen nollavelvoitelaitosten osuus kokonaissähköntuotannostamme on marginaalinen, ja kalateiden rakentaminen jokaiseen nollavelvoitelaitokseen tarkoittaisi vuositasolla 0,02 prosentin poistumaa Suomen sähköntuotannosta. Siis kyse ei ole sähköhuollosta, vaan kyse on valinnasta. Vesivoimayhtiöiden etu on valmistelussa nyt painanut hallituksen vaakakupissa enemmän kuin vesiluonto. Kuten täällä on todettu, tämä esitys ei myöskään ota riittävästi huomioon EU:n vesipuitedirektiiviä, eikä se vastaa täysimääräisesti siihen, mitä komissio Suomelta rikkomusmenettelyssä edellyttää.

On valitettavaa, että ympäristövaliokunta ei kyennyt parantamaan tätä hallituksen luokatonta esitystä, vaikka pieni toivonpilkahdus oli maa- ja metsätalousvaliokunnassa, kun sieltä lausuttiin tästä esityksestä kriittisesti. Edes lakihankkeen taustalla olleen työryhmän ehdotusta lunastus- ja korvausperusteista ei saatu lakiin.

Jotta esityksen tavoitteet vaelluskalojen palauttamisesta voitaisiin aidosti saavuttaa, vähämerkityksellisten voimaloiden lunastaminen ja purkaminen tulisi mahdollistaa ja purettujen voimalaitosten kosket sen jälkeen ennallistaa. Tällaisenaan laki ei vaelluskalojen ahdinkoa juurikaan lievitä, ja siksi myös kannatan tämän esityksen hylkäämistä ja palauttamista uudelleen valmisteltavaksi sillä tavalla kuin ympäristövaliokunnan mietintöön tehdyssä vastalauseessa lausumien kautta esitetään.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.